

Zákon o soudních poplatcích a předpisy související (č. 549/1991 Sb.) - komentář

eFocus

Komentář k zákonu o soudních poplatcích přináší výklad právní úpravy soudních poplatků, přičemž na jednotlivé otázky a problémy nahlíží jak perspektivou soudu, tak z pohledu účastníků řízení a jejich advokátů. Poskytuje návod pro široké spektrum konkrétních případů a situací, postihuje aplikační praxi soudů a nabízí postup, který nejlépe odpovídá smyslu a účelu zákona, a zejména též požadavku na účinné a hospodárné vedení řízení. Zároveň usiluje o jednotný režim rozhodování ve věcech soudních poplatků před civilními i správními soudy; vyjma odůvodněných koncepčních rozdílů proto záměrně propojuje, popř. upozorňuje na rozdíly v judikatuře vrcholných soudů obou justičních větví.

Komentáře k jednotlivým ustanovením zákona a k jeho příloze jsou doplněny o nejdůležitější judikaturu soudů, související ustanovení a související právní předpisy. Praktickým doplňkem jsou i navazující ustanovení zvláštních předpisů.

Díky jasnému a srozumitelnému výkladu komentář najde uplatnění nejen v řadách odborné veřejnosti, ale i u všech, kteří se s problematikou soudních poplatků setkávají či se jim v praxi věnují.

Zákon o soudních poplatcích a předpisy související (č. [549/1991](#) Sb.) - komentář

Jiří Večeřa

Vydalo nakladatelství Wolters Kluwer, 2015, 228 s.

Publikaci lze objednat >>> [zde](#).

Z publikace vybíráme:

§ 4

Vznik poplatkové povinnosti

(1) Jde-li o poplatek za řízení, vzniká poplatková povinnost

- a) podáním žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení (dále jen „návrh na zahájení řízení“),**
- b) podáním odvolání,**
- c) podáním dovolání,**
- d) podáním kasační stížnosti,**
- e) v insolvenčním řízení uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím soudu o insolvenčním návrhu,**
- f) ve vyrovnacím řízení uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím,**

jímž soud prohlásí vyrovnání za skončené,

g) uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti se schválením smíru ve smírčím řízení,

h) uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím soudu o návrhu na nařízení předběžného opatření,

i) v ostatních případech uložením povinnosti zaplatit poplatek v souvislosti s rozhodnutím soudu o věci samé.

(2) Jde-li o poplatek za úkon, poplatková povinnost vzniká

a) sepsáním podání do protokolu u soudu,

b) v ostatních případech podáním návrhu na provedení úkonu.

(3) Jde-li o poplatek za zápis skutečnosti do veřejného rejstříku provedený notářem, vzniká poplatková povinnost okamžikem podání žádosti u notáře osobou oprávněnou k jejímu podání.

K odst. 1

1. Jedná se o jedno z páteřních ustanovení zákona, které stanoví okamžik vzniku poplatkové povinnosti, od níž je odvozena rovněž splatnost poplatku (§ 7). Jsou přitom rozlišovány dvě základní kategorie poplatků za řízení: poplatky splatné podáním návrhu [písm. a) až d)] a poplatky splatné po právní moci rozhodnutí [písm. e) až i)].

Poplatky splatné podáním návrhu [písm. a) až d)]

2. První skupinou případů jsou poplatky, které vznikají a současně se stávají splatnými okamžikem (dnem), kdy je procesní úkon podán (§ 7 odst. 1 věta první). Jedná se o standardní procesní **úkony, jimiž je zahájováno řízení**, tedy o žalobu či jiný návrh na zahájení řízení, odvolání, dovolání či kasační stížnost. Poplatky za tyto úkony vznikají a současně se stávají splatnými podáním návrhu u příslušného soudu, resp. dnem, kdy podání dojde soudu, čímž dojde k zahájení řízení (§ 82 odst. 1 o. s. ř., § 32 s. ř. s. před středníkem).

3. Nedojde-li k zaplacení kteréhokoli z poplatků tohoto druhu současně s podáním návrhu, soud je povinen vyzvat poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí, přičemž teprve po marném uplynutí takto stanovené lhůty řízení zastaví (§ 9 odst. 1).

4. Vzhledem k tomu, že poplatková povinnost i splatnost poplatku nastupuje ze zákona již podáním návrhu, představuje zaplacení poplatku **podmínku řízení, bez jejíhož splnění není soud oprávněn přistoupit k meritornímu projednání věci**. Výzvu k zaplacení poplatku by měl soud vydat bez zbytečného odkladu poté, co je návrh podán (srov. výklad k § 114 o. s. ř., kapitola Navazující ustanovení zvláštních předpisů, a dále III. ÚS 254/05 viz judikatura k § 6a). Jednalo by se o závažné porušení zákona, pokud by soud věc meritorně projednal a teprve následně, v rámci meritorního rozhodnutí, uložil zaplacení poplatku za řízení. Takovým postupem by totiž došlo nejen k meritornímu projednání bez splnění podmínek řízení a k porušení obecné poučovací povinnosti podle § 5 o. s. ř., resp. § 36 odst. 1 věta druhá s. ř. s., ale též k setření rozdílu mezi zákonem rozlišovanými kategoriemi poplatků splatných podáním návrhu na jedné straně a poplatků splatných (teprve) po právní moci rozhodnutí podle písm. e) až i) na straně druhé (srov. NSS 4 As 64/2012 - 14 a dále též NSS 1 Ans 3/2012 - 34, viz výklad a judikatura k § 13 odst. 2).

5. Poplatková povinnost sice formálně vzniká i ohledně žalob a jiných návrhů, odvolání, dovolání či

kasačních stížností, které nesplňují podmínky věcného (meritorního) projednání, v případech tohoto druhu nicméně soudy účastníka nevyzývají k jeho zaplacení, neboť trvat na zaplacení poplatku by bylo rozporné se zásadou hospodárnosti řízení. Tato zásada se výslovně projevila rovněž v § 6a odst. 4, podle něhož se poplatek nevybírání, jestliže lze očekávat, že soud návrh na zahájení řízení před prvním jednáním odmítne. Pokud by k výběru poplatku došlo, pro případ odmítnutí návrhu, popř. zastavení řízení by byl zaplacený poplatek v plné či ponížené výši vrácen z účtu soudu (§ 10 odst. 3 až 5).

6. Podle okolností věci zpravidla nelze soudu vytýkat, pokud poplatek za řízení vybere, přestože se následně ukáže, že návrh je třeba odmítnout, popř. řízení zastavit a poplatek v plné či ponížené výši vrátit. Je primárně úkolem účastníka, aby podal takový návrh, který bude stavu meritorního projednání, a případné procesní komplikace spojené s výběrem a následným vrácením poplatku tak jdou především k jeho tíži.

7. Pokud dojde ke zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně, typicky na základě opravného prostředku, popř. k opakovanému podání odvolání či dovolání v téže věci, poplatek se platí pouze jednou a soud není oprávněn jej vybrat opakovaně (**zákaz multiplikace poplatků v téže věci**, § 6a odst. 5).

8. Specifickou situaci představují případy, kdy kasační stížnost směřuje proti usnesení krajského soudu jako soudu správního o nepřiznání osvobození od soudních poplatků; v těchto případech poplatková povinnost nevzniká (NSS 1 Afs 65/2007 – 37). Jedná se o specifický případ osvobození, které se svým charakterem blíží osvobození věcnému (srov. výklad k § 11 odst. 1). Stejně tak v případech zastavení řízení před krajským soudem pro nezaplacení soudního poplatku judikatura Nejvyššího správního soudu dovodila, že za určitých procesních situací poplatková povinnost za kasační stížnost nevzniká, typicky v případech, kdy k zastavení řízení došlo poté, co navrhovatel v řízení před krajským soudem neúspěšně žádal o osvobození od soudních poplatků (NSS 4 Ads 66/2012 – 22). Otázka, zda ve věcech tohoto druhu poplatková povinnost podle § 4 odst. 1 písm. d) obecně vzniká, či nikoli, byla aktuálně předmětem řízení u rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, který dospěl k závěru, že poplatkové povinnosti podléhá i kasační stížnost proti usnesení o zastavení řízení před krajským soudem pro nezaplacení soudního poplatku (NSS 1 As 196/2014 – 19).

Poplatky splatné po právní moci rozhodnutí [písm. e) až i)]

9. Druhou kategorií poplatků za řízení představují poplatky spojené se **specifickými procesními postupy**, u nichž je poplatková povinnost navázána nikoli na podání návrhu, ale teprve na okamžik, kdy soud o návrhu pravomocně rozhodne. Splatnost takového poplatku nastupuje podle § 7 odst. 1 věta druhá 3 dny po právní moci rozhodnutí, jímž byla povinnost poplatek zaplatit uložena či jehož ostatními výroky byl schválen smír.

10. V praxi soudy pravidelně stanoví lhůtu delší, a to analogicky ke lhůtě určené ve výzvě k zaplacení poplatku podle § 9 odst. 1, která musí být i dle požadavků judikatury Ústavního soudu stanovena tak, aby měl účastník reálnou možnost poplatek zaplatit, a to i s ohledem na jeho výši (srov. výklad k § 9 odst. 1). Takovou praxi nelze hodnotit jako nezákonnou, ba naopak se jedná o ústavně konformní přístup, který lépe odpovídá okolnostem konkrétní věci, zákonné úpravě obdobných institutů a konečně i ochraně práv účastníků. V této souvislosti lze lhůtu 3 dnů pojímat jako případ specifické jednostranně kogentní normy (jak jsou tyto případy typově nazývány ve smluvním právu, srov. též výklad k § 10a odst. 1), tedy takové, kdy zákon neumožňuje stanovení splatnosti kratší, nebrání ovšem s ohledem na okolnosti věci stanovení splatnosti delší.

11. Poplatek může být uložen prostřednictvím vzoru ministerstva, konkrétně usnesením podle vzoru

o. s. ř. č. 069, resp. 069a.

12. Proti rozhodnutí, jímž byla uložena povinnost poplatek zaplatit, je **obecně přípustné odvolání**; rozhodnutí tohoto druhu může být rovněž předmětem **autoremedury** (srov. § 12, resp. výslovné uvedení v § 210a o. s. ř.). **Dovolání** proti rozhodnutí odvolacího soudu je přípustné za podmínek podle § 237 o. s. ř.

13. Proti usnesení krajského soudu jako soudu správního, jímž byla uložena povinnost poplatek zaplatit, je přípustná **kasační stížnost**. Její nepřípustnost nelze dovozovat toliko z toho, že soudní poplatky náleží mezi náklady řízení podle § 57 odst. 1 s. ř. s., přičemž podle § 104 odst. 2 s. ř. s. je nepřípustná kasační stížnost, která směřuje jen proti výroku o nákladech řízení. Uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek bezprostředně souvisí s podmínkami řízení, a i na usnesení o něm je tak třeba aplikovat obecné úvahy prezentované v NSS 3 As 125/2012 - 43 (viz výklad a judikatura k § 36 odst. 3 s. ř. s., kapitola Navazující ustanovení zvláštních předpisů) a kasační stížnost připustit, obdobně jako kasační stížnost proti usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku či proti usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků. Proti rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek nejsou opravné prostředky přípustné; za splnění specifických podmínek se proti němu lze případně bránit výhradně ústavní stížností.

14. V případě neuhrazení poplatku může pravomocné rozhodnutí sloužit jako **vykonatelné rozhodnutí** podle § 251 o. s. ř., resp. exekuční titul ve smyslu § 40 zák. č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

15. Mezi poplatky tohoto druhu patří poplatek uložený v insolvenčním řízení v souvislosti s rozhodnutím soudu o insolvenčním návrhu, poplatek uložený ve vyrovnacím řízení v souvislosti s rozhodnutím, jímž soud prohlásí vyrovnání za skončené, poplatek uložený ve smírcím řízení v souvislosti se schválením smíru, poplatek uložený v souvislosti s rozhodnutím soudu o návrhu na nařízení předběžného opatření, jakož i ostatní poplatky (výslovně neupravené v rámci první ani druhé skupiny poplatků) uložené v souvislosti s rozhodnutím soudu o věci samé.

16. Zvláštní pozornost si zaslouhuje poplatek za **návrh na nařízení předběžného opatření** ve smyslu § 74 a násl. a § 102 odst. 1 o. s. ř., resp. § 38 s. ř. s. Tento náleží do druhé uvedené skupiny, a je tedy konstruován tak, že soud by měl ve smyslu písm. h) uložit poplatek za takový návrh teprve v souvislosti s rozhodnutím o takovém návrhu, jinými slovy samostatným výrokiem v rámci rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření, popř. samostatným usnesením vydaným v návaznosti na takové rozhodnutí. Poplatek je pak ukládán bez ohledu na výsledek posouzení návrhu, tedy ať již je předběžné opatření nařízeno, anebo je návrh na jeho nařízení zamítnut. Právě vzhledem k poslednímu uvedenému případu, při kterém dochází k zamítnutí návrhu a současně k uložení poplatku, se konstrukce zákona jeví jako problematická, neboť z pohledu účastníka dochází k uložení poplatku teprve ve chvíli, kdy účastník již ví, že mu nebylo vyhověno, přesto je ale povinen za toto pro něj negativní rozhodnutí soudu platit poplatek.

17. Judikatura správních soudů dospěla k závěru, že analogicky, jako v případě návrhů na nařízení předběžného opatření, je třeba postupovat i v případě **návrhů na přiznání odkladného účinku** žaloby podle § 73 s. ř. s., resp. odkladného účinku kasační stížnosti podle § 107 s. ř. s. (srov. § 248 o. s. ř., pro který ovšem sazebník poplatků nestanoví); rovněž povinnost zaplatit soudní poplatek za podání návrhu na přiznání odkladného účinku vzniká teprve dnem právní moci rozhodnutí, jímž bylo o návrhu rozhodnuto, popř. navazujícího usnesení, v němž byla navrhovateli uložena povinnost soudní poplatek zaplatit (NSS 1 As 27/2012 - 32). K obdobné povaze institutů předběžného opatření a odkladného účinku srov. výklad k položce 20 sazebníku.

18. Ukládání poplatku teprve ex post - současně s rozhodnutím - se mimoto jeví jako procesně

neekonomické v případech, kdy dochází ke kumulaci poplatků (typicky poplatek za řízení a poplatek za návrh na předběžné opatření), o kterých má být samostatně rozhodováno v řádu několika dnů či týdnů po sobě. I z těchto důvodů bývá soudy v praxi často postupováno tak, že na poplatek za návrh na nařízení předběžného opatření je vyzýváno předem (po podání návrhu), a nikoli v souladu s dispozicí normy, tedy teprve dodatečně v souvislosti s rozhodnutím. Tento postup je prováděn v zájmu přehlednosti a hospodárnosti řízení (vyřízení všech poplatků „najednou“), jakož i v souladu s obecnou poučovací povinností soudu podle § 5 o. s. ř., resp. § 36 odst. 1 věta druhá s. ř. s. tak, aby byl poplatník výslovně upozorněn na poplatkovou povinnost s takovým návrhem spojenou. Poplatníkovi nicméně nemůže být kladeno k tíži, pokud neprovede úhradu poplatku před splatností, tedy pokud v případě poplatků podle písm. e) až i) poplatek neuhradí před právní mocí rozhodnutí. Vzhledem k jednoznačnému znění zákona lze mít za to, že i pokud by navrhovatel takové výzvě nevyhověl a poplatek za návrh na nařízení předběžného opatření, k jehož zaplacení je vyzýváno předem, a nikoli v souvislosti s rozhodnutím o takovém návrhu, nezaplátil, neopravňovalo by to soud k tomu, aby o návrhu nerozhodl, popř. navrhovatele za nerespektování takové výzvy jakkoli postihoval. Jako ideální se v takovém případě jeví postup, kdy soud o návrhu rozhodne a současně s odkazem na původní výzvu navrhovatele opakovaně vyzve k zaplacení příslušného poplatku. Pro návrh na přiznání odkladného účinku ve správním soudnictví platí posledně uvedené obdobně.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Recenze publikace: Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový - komentář směnečné části. Zákon o mezinárodním právu soukromém - komentář směnečné části. Praha: Leges, 2021, 646 s.](#)
- [Recenzia](#)
- [Budoucnost je v technologiích i udržitelnosti](#)
- [Anotační recenze: Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení](#)
- [Věznice jsou přeplněné a věznění příliš drahé. Knihou Tresty budoucnosti chce INFO.CZ otevřít diskuzi o změnách](#)
- [Recenze na knihu: Zdeňková, V., Seidlová, M., Čornejová, H., Peterová H.: Jak správně vytvářet a využívat FKSP: Jak postupovat při poskytování příspěvku na stravování.](#)
- [Recenze na knihu: Zuzana Strnadová: Co by měl vědět příjemce dotace. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2019, ISBN: 978-80-247-3076-9](#)
- [Ondřej Chmela: Zrušení poplatku za podnět k ÚOHS lze považovat za správné](#)
- [Anotační recenze: Koudelka, Z., Průcha, P., Zwyrttek Hamplová, J.: Zákon o obcích \(obecní zřízení\) - Komentář. Praha: Leges, 2019, 480s](#)
- [Pražské finále osmého ročníku konferencí Soukromé právo](#)
- [Recenze: Jakub Tomšej a kolektiv - Zaměstnávání cizinců v České republice](#)